

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

II. Quid spatium imaginarium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

eo, quod vas præsentiam mater, sed quia ipsa aqua mutat præsentiam, & distantiam ab aliis corporibus, ratione cuius non continetur ab eadem superficie cum eadem distantia in ordine ad alia corpora. Addunt insuper locum extrinsecum supra intrinsecum ubi addere non hanc numero superficiem ambientem, sed hanc, vel illam sub distinctione, ita ut dum corpus contentum sit idem cum eadem præsentia existens, & aliqua superficie circundetur, siue hac, siue illa distincta semper eundem retineat locum, sicuti erit idem homo cum sit eadem natura cum aliqua subsistentia, etiam si subsistentia non sit eadem, sed modo hac, modo illa. Hac ratione defenditur turrin in eodem spatio permanentem semper habere eundem locum, etiam si modo hac aeris superficie postea alia distincta ambiatur. Alij sentiunt locum pro materiali dicere superficiem ambientem, & pro formali præsentiam huius superficiæ seclusa præsentia locati à ratione formali loci. Ego sentio locum dicere superficiem ambientem pro materiali, & pro formali præsentiam huius superficiæ, ratione cuius locus immobilis dicitur, quia concretum, videlicet superficies hic præsens, seu superficies cum hac præsentia immobilis est. Addo locum in actu secundo formaliter locantem dicere formaliter præsentiam corporis locati, quia formaliter dicit continentiam locati, & hac importat talem approximationem locantis ad locatum, quæ intelligi nequit sine utriusque præsentia. Hoc de loco in actu secundo, seu de loco actu locante, & continente locatum certum puto. De loco in actu primo, seu quatenus dicit capacitatem continendi locatum cenfeo dicere ordinem ad præsentiam corporis locati, non tanquam ad aliquid, quod constituit actum primum potentis continere localiter, sed tanquam ad ipsam locationem quæ dicit applicationem inter locantem, & locatum, quæ approximatio essentialiter includit præsentiam utriusque, quæ præsentiarum simulatas se habet per modum actus secundi respectu loci, qui se tenet ex parte actus primi, locus enim dicit corpus potens continere, & continentia, quæ est actus secundus huius potentie consistit in coexistentia præsentiarum loci, & corporis locati.

Ex his infero idem corpus existens in diuersis spatiis non posse habere eundem locum, quia eo ipso, quod corpus contentum sit in diuerso spatio, corpus continens, quod illi est approximatum est etiam in diuerso spatio, & diuersam habet præsentiam, quæ est forma constitutiva loci, ac proinde est diuersus locus formaliter superficies aeris continentis existens in hoc spatio ab eadem superficie in alio existenti. Secundò infero diuersam esse locationem respectu eiusdem corporis ambientis cum eadem præsentia eo ipso quod sit diuersa præsentia locati etiam in eodem spatio adequato vel ratione diuersi locati, vel quia idem locatum in eodem spatio adequato secundum omnes sui partes diuersas acquisiuit præsentias, sicuti cum rota mouetur motu circulari. Infero terriò motum localem per se, & primariò non terminari ad locum extrinsecum, neque ad locationem adequatam, quia tantum terminatur ad propriam præsentiam locati, quæ locum non constituit, neque per se solam est locatio, quia hæc consistit in præsentia locati, & in præsentia loci. Dicitur motus localis secundariò terminari ad locum non secundum se, sed ut acquirendum, hoc est ad locationem, quia terminatur ad præsentiam, quæ ex eo quod coniungatur per accidens cum præsentia loci constituit cum illa locationem, per quam locus in actu primo dicitur actu secundo locans, & corpus contentum dicitur actu locatum.

PUNCTUM II.

Quid sit spatium imaginarium.

Altequam corpus præsentiam acquirat concipimus semper præexistere capacitatem quamdam, quam corpus adueniens replet, ita ut illo posito non possit in sensu composito corpus aliud illi aduenire, quam capacitatem spatium imaginarium Philosophi appellant. Est quæstio an hoc spatium verè detur à parte rei, vel an sit solum, quod ipsa vox indicat aliquid tantum imaginarium, seu mente confictum. P. Albert. tom. 2. disp. vnica de prædic. Vbi, quæst. 2. multum inclinat in sententiam asserentem dari hoc spatium à parte rei, & argumenta,

quæ oppositum suadent dissoluere procurat. Pert communis sententia spatium hoc esse purum figmentum tantum habens existentiam obiectiuè in intellectu. Ita P. Valquez, P. Fasolus, P. Moncaus, P. Hurtadus, P. Ariaga quos infra dabo, & ferè omnes, qui de hac re accuratè tractant, quibus ego subscribo. Ratio huius conclusionis omnibus præsto adest. Hoc spatium imaginarium concipitur existens ab æterno, sed nihil reale creatum fuit existens ab æterno: ergo non est ens creatum: sed non est aliquid increatum: ergo neque creatum, neque increatum: ergo nihil. Confirmatur: si spatium imaginarium esset aliquid creatum, dependeret à Deo: ergo Deus posset subtrahere concursum, quo illud conseruabat: ergo posset illud destruere, & in nihilum redigere, sed non potest Deus destruere, seu annihilare spatium imaginarium: ergo non est aliquid dependens à Deo, sed non potest esse aliquid independens, quia quiddam est à parte rei distinctum à Deo dependet ab illo: ergo neque aliquid dependens neque independens: ergo nihil, quia inter hæc extrema non datur medium.

Respondet P. Albert. num. 15. non esse absurdum illud spatium secundum illam non repugnantiam, quam habet semper fuisse, & semper fore, nec fuisse efficienter factum à Deo, quia non est aliquid reale, licet aliquo modo dependeat à Deo, quia si non esset Deus, non esset corpus reale, neque consequenter daretur tale spatium, quod est essentialiter capacitas receptiva corporis realis. Sape fitetur Pater Albert. spatium hoc non posse habere existentiam realem ita expresse num. 14. & iterum hoc num. 15. & 17. asserit tamen, hoc spatium non esse negationem, seu capacitatem negatiuum, sed capacitatem posituum, ita num. 16. Affirmat similiter dari à parte rei, ita num. 3. & n. 12. sanè mens mea hæc conciliare non valet, neque concipere potest dari aliquid posituum à parte rei, & hoc non habere, neque posse habere existentiam; quid enim est aliud, esse à parte rei, quàm esse existens? & quomodo illud quod existentiam habere nequit, erit à parte rei? Verge, non ex alio capite dicimus chimæram purum esse figmentum, & tantum habere esse obiectiuè in intellectu, nisi quia non potest habere existentiam à parte rei, sed spatium imaginarium in sententia Albertini non potest existere à parte rei: ergo est purum figmentum.

Alij magis attemperatè respondent spatium imaginarium esse quid negatiuum, ita non indigere actione positiua ut existat, & potuisse esse ab æterno. Solutionem hanc rectè impugnât Albertinus num. 16. & Moncaus quem postea referam, & alij plurimi in hunc modum: Si spatium imaginarium esset quid negatiuum, esset negatio repugnantie corpori ad existendum in illo: sed repugnantia est negatio: ergo esset negatio negationis: sed negationis nulla datur negatio, quia non esse negationis est esse habitus cuius est negatio: ergo non repugnantia non potest consistere in negatione, sed necessario fita est in non esse negationis, quod est esse habitus positiui, cuius est negatio, cum qua priuatiuè opponitur oppositione mutua inter extrema, quorum quodlibet est non esse alterius. Secundò spatium, non consistit in negatione corporis cum hac præsentia, quia hæc dicit negationem corporis cum hac præsentia, quæ destruitur per existentiam corporis cum hac præsentia, sed spatium imaginarium non destruitur per existentiam corporis cum hac præsentia, ex vi cuius constituitur in hoc spatio: ergo spatium non consistit in negatione corporis cum hac præsentia. Maior ex ipsis terminis patet: consequentia est legitima: minorem probò, si corpus ex vi huius præsentie destrueret spatium, non posset ex vi illius constitui in spatio: sed si datur hoc spatium corpus ex vi huius præsentie constituitur in hoc spatio, & illud occupat: ergo ex vi eiusdem præsentie non potest illud destruere. Maiorem probò: cetera patent. Nihil potest occupare id, quod non est in rerum natura, neque esse in aliquo, quod non est: ergo si corpus occupat locum quando habet præsentiam hanc, & est in tali loco, tunc debet esse locus occupatus, in quo sit.

Obiicit Albertinus: Deus potest extra Cælum facere plures mundos, & vnū distantem ab alio: ergo inter vnū, & aliud intercederet hoc spatium. Probat antecessens: potest Deus supra vltimam Cæli spheram ponere columnam quamdam sicuti de facto dicit Sanctus Thomas esse corpus Christi pedibus tangens vltimam partem Cæli reliquo corpore

corpore in vacuo constituto: sed tunc una pars columnæ distaret ab alia, seu clarius in Christi corpore, tunc caput Christi distaret à pectore per spatium omnino vacuum: ergo secluso alio quocumque corpore est distantia inter corpus & corpus: ergo secluso alio quocumque corpore est spatium inter corpora distantia, ratione cuius distare corpora dicuntur. Secundo sic antecedens confirmatur, fingatur funis à pariete in parietem, seu à primo Cælo usque ad ultimum, & per diuinam potentiam annihilentur reliqua corpora intermedia: tunc primum Cælum ab ultimo distabit per totam distantiam, quanta est distantia funis: ergo etiam illi mundi, qui essent extra Cælum distarent, de quibus eadem est ratio.

Rationes Albertini antecedens non extorquent, non enim dat cælum, in quo duo corpora distent inter se nullo alio termino posito inter vtrumque, quia partes corporis Christi in illo casu distarent ratione aliarum partium eiusdem corporis interiacentium inter partes distinctas v. g. caput à pedibus distaret ratione corporis inter pedes & caput interiacentis, & primum cælum ab ultimo distaret ratione funis protracti ab vno cælo in aliud, cui esset in vtrumque cælum, cui posset, & non spatio distantia tribui. Hæc de rationibus quibus Albertinus antecedens illud stabilit, quid de illius veritate paucis dicam. Corpora extra cælum posita non sibi neque alij corpori contigua, & parietes huius cubiculi destructo aëre intermedio, præsentias habent ex se capacitatem continendi alia corpora inter se tanta extensione affecta, quod ex natura præsentiarum proveniret, possent enim iidem parietes aliis presentibus affici, ratione quarum plura corpora, vel pauciora imò nulli corpus possent inter se continere. Capacitas hæc alia corpora continendi intra se ab ipsis præsentibus non distinguitur, & semper remanebit, etiam si nullum corpus intra parietes his præsentibus affectos reperiatur. Continentia actualis addit supra capacitatem corpus interceptum ex vi talis præsentia ratione cuius dicitur contentum esse intra hos parietes & esse in cubiculo, quod ex illis confluit tanquam in loco. Hoc in re apud omnes firmum esse debet, ex quo diversitas in modo loquendi apud aliquos reperitur. Quidam distantiam appellant aptitudinem continendi alia corpora, & hi tenent dicere parietes huius cubiculi retinere has numero præsentias, quas modo habent, inter se distare, etiam si aër intermedius destrueretur, & nullum aliud succederet corpus, quæ distantia non ratione spatij quod dicimus non esse, sed ratione præsentiarum parietibus huius cubiculi in hoc casu conveniret. Alij capacitatem illam identificatam cum præsentibus alia corpora circumscribendi vocant distantiam aptitudinalem, & distantiam formalem appellat ipsam locationem corporis interpositi, iuxta quorum loquendi modum dicendum est non esse distantiam formalem, sed tantum aptitudinalem intra corpora, quæ aliud tertium intra se non continent. Et ita casu, quo Deus duo corpora extra Cælum crearet, neque sibi, neque aliis cõtigua, non essent iuxta hanc sententiam formaliter distantia, sed aptitudinaliter tantum: in casu autem, quo tracto fune ab hoc pariete in illum aër intermedius destrueretur distarent parietes ratione funis intermedij, similiter caput corporis existentis extra Cælum distaret à pedibus eiusdem corporis ratione aliarum partium, quæ inter pedes, & caput interponerentur, non autem formaliter distarent, sed tantum aptitudinaliter per lineas alias, quas possumus concipere ab humeris ad pedes per diuersum spatium ab illo, quod reliquæ partes corporis occupant. In his diuersis loquendi modis fere nullam de re differentiam inuenio, quapropter parum refert iuxta vnum, vel alterum loqui, nullum enim efficaci aliqua ratione impugnari, aut propugnari poterit.

PUNCTUM III.

An Deus sit in spatio imaginario, etiam extra Cælum, & quid de aliis entitatibus.

DE existentia Dei in spatio imaginario diuerso modo videntur auctores sentire. Pater Vasquez 1. part. disp. 29. cap. 2. negat Deum esse in spatio imaginario, & Deum de facto esse extra cælum in aliquo spatio. Oppositam sententiam defendunt P. Molina 1. part. quæst. 8. artic. 1. disput. 3. & secunda, Deus ex infinitate. Pater Soar in Metaph.

disp. 30. sect. 7. num. 3. & seqq. Hurtad. disput. 14. sect. 3. Arriag. disp. 14. sect. 4. In primis conuenio Hurtadum inconsequentia notam nostro Vasquio inuentam, postquam enim illum pro sententia negativa retulerat asserit oppositam docere eadem disput. 19. num. 14. Profecto attentè non legit Hurt. Vasq. expressè, enim semel & iterum eodè loco constanter negat Deum esse in spatio imaginario, illius do verba. Quæsi corpus extra cælum non auctur esse in alio, quam in se ipso, nulla ratione potest dici Deus, aut Angelus extra cælum in alio, quam in se ipso. Sic ille, sed sequentibus verbis deceptus est Hurtadus. Sic se habent. Quod si Doctores opposita sententia contendunt Deum in se ipso existere extra cælum sicut existeret corpus, ita dicatur in se habere spatium, & situm, & distantiam, & aduerbia loci et conueniret concedemus Deum esse in se ipso (ne decipiari cum Hurtado, in se ipso dixit non in spatio) cetera omnia, nempe situm, & distantiam, & aduerbia loci, & extra cælum esse et tribui nullo modo posse subinde patet. Quid inconsequentia in his verbis inuenire potuit Hurtado? Certe nihil, omnia enim inter se summe consonant ut pore à tanto magistro tradita in quo nec lynceis oculis inconsequentia næum inuenies.

Venio iam ad Arriagam, qui sententiam Vasquez dicit illi maximopere displicere, & oppositam esse communem ferè omnium antiquorum, quos apud Hurtadum legi vult disp. 14. sect. 3. legi Hurtadum apud quos tantum, citatos inueni Soar, & Molinam, & per imposturam nostrum Vasquium, vellem ego meminisse Arriagam, quos pro sententia Vasquez legerat apud ipsum, videlicet Aristodorensem, Bonauent. Richard. Scotum, Durand. & Capreolum, qui sententiam nostri Vasquez expressè defendunt, & Alex. Albert. & Egid. Argent. Gabr. & sanctum Thomam, qui illi maximopere fauent, & ex Patribus Aug. Bern. Theodor. & Tert. omnes apud Vasquez supra. Referuntur etiam iidem auctores pro hac sententia à Patre Fasolo 1. part. quæst. 8. artic. 2. dub. 3. uprà quos addit eandem sententiam tenentes Lychetum, Battigium, Tartaretum, Vigerium, Nicolaum de Orbellis, Abulensem, Marfilium, Gallium, & Bañes, Radam, Nazarium, Nauarrete, Patrem Valentiam, & Patrem Becanum, quibus subscribit idem Fasolus, his accedit Pater Moncaus disp. 1. c. 2. qui postquam initio capitis dixerat, illi semper placuisse sententiam negantem Deum fuisse in spatio imaginario, hæc addit: Ceterum Doctores Scholastici, qui nostram sententiam amplectuntur magno numero sunt, imò hoc in genere de omnibus fere Ioanne Maiore antiquioribus, dici potest neminem illi esse contrarium, & postea adducit expressa testimonia S. Bonauenturæ, Scoti, & Capreoli, quibus negant Deum esse in spatiis, & tandem refert Patres supra relatos Augustinum, Bernardum, & Tertull. Profecto si hos auctores meminisset Arriaga, forsitan non dixisset tantopere illi displicere sententiam nostri Vasquez, neque oppositam esse communem omnium ferè Doctorem antiquorum.

Sed iam videamus quid contra hanc sententiam exco-gitauerit Arriaga: sic ille num. 70. Quando ergo Deum in his spatis consiitino, solum dico illum ex essentia sua habere calem immensitatem, ratione cuius ita existit, ut nequeat produci aut conipi produci aliqua res cui Deus eo ipso non sit intime præ-sens etiam si Deus eam creaturam, neque produceret, neque cognosceret, qui sunt duo alij modi præsentia, quos hi auctores præse-videntur Deo concedere. Nihil docet Arriaga, quod ex nostro Vasq. discere non poterit: Deum enim necessariò esse intime præsentem omni creaturæ veritatem esse Catholicam probat sapientissimus Pater disp. 27. & Deum non posse nõ esse intime præsentem creaturæ existentis, neque illi esse liberum, esse in vna potius, quam in alia ex suppositione, quod existat, probat disp. 28. c. 4. n. 13. & hanc intimam Dei præ-sentiam non probari efficaciter ex eo, quod sit illarum causa, docet eadem disp. 28. c. 5. & disp. 29. cap. 5. n. 28. expressè docet hanc intimam præsentiam rebus creatis aduenisse Deo sine aliqua sui mutatione, ex quibus conuincitur nihil dixisse Arriagam, quod prius Vasquez non docuerit. Addit Arriaga num. 76. Aduertere à me non dici Deum ante mundum vere, & realiter coexistisse, nam coexistentia dicitur duorum existentiam, præter Deum nihil fuit ante mundum, non ergo coexistit proprie, existit tamen, quia ad hoc non requiritur reale tempus nec realis creatura. Hæc ille, quæ desumpta sunt ex Vasquez disp. 29. cap. 3. quapropter nescio quosnam alloquatur Arriaga, dum addit immediatè verbis relatis: Et in hoc non recte discurrunt, qui vtrumque confundunt, neque inuenio quid in sententia Patris Vasquez quam illi maximopere